Göteborgs Stad

Årsrapport för dataskyddsarbetet 2022

Göteborgs Stads Kollektivtrafik AB

2022-12-23

Innehåll

1 Dataskydd i kommunal verksamhet

Att få ta del av och hantera andra människors personliga uppgifter på ett sådant sätt som kommunala förvaltningar och bolag gör innebär att förvalta ett stort förtroende. Dataskyddsförordningen (GDPR) har tillkommit för att särskilt skydda människors rätt till integritet, och för att värna var och ens rätt att få ha kontroll över vad som sker med uppgifter om ens person. Att förvaltningar och bolag hanterar personuppgifter i enlighet med gällande lag bör vara en självklarhet i syfte att visa omsorg om det förtroende som givits den som har att hantera uppgifterna.

Arbetet med att säkerställa att personuppgifter behandlas enligt reglerna i GDPR behöver genomsyra arbetet inom de kommunala verksamheterna på alla olika plan. Det gäller allt från rutiner och processer för det dagliga arbetet, till arbetet med innovations- och digitaliseringslösningar för framtidens arbetssätt på förvaltningar och bolag inom Göteborgs Stad. I det framåtsyftande arbetet är GDPR ett viktigt redskap för att kunna säkerställa en digitalisering som håller över tid.

1.1 Göteborgs Stads dataskyddsombud

Dataskyddsenheten på Intraservice är Göteborgs Stads dataskyddsombud. Vad som är dataskyddsombudets uppgifter framgår direkt av lagstiftningen i GDPR. Dataskyddsombudets viktigaste uppgift är att övervaka att stadens förvaltningar och bolag följer dataskyddslagstiftningen. Detta sker bland annat genom att samla in information om hur personuppgifter behandlas och genom att kontrollera hur bestämmelser och interna styrdokument som styr dataskyddsarbetet efterlevs.

Dataskyddsombudet har också till uppgift att ge råd och information till förvaltningar och bolag i dataskyddsfrågor. Detta sker genom att dataskyddsombudet är behjälplig när frågor rörande behandlingen av personuppgifter uppkommer hos verksamheterna. Dataskyddsombudet erbjuder också regelbundet utbildningar för stadens medarbetare. Rådgivning ges även till förvaltningar och bolag när dessa genomför konsekvensbedömningar, vilket är en skyldighet som följer av GDPR. Efter att ha identifierat ett särskilt behov av stöd i arbetet med konsekvensbedömningar, har dataskyddsenheten under 2022 tagit fram mallar och mallstöd för det arbetet.

Det är nämnd/styrelse som har det yttersta ansvaret för att verksamheterna följer dataskyddslagstiftningen och dataskyddsombudet ska enligt lag rapportera om detta till högsta förvaltningsnivå. Dataskyddsombudet har inte mandat att fatta beslut åt verksamheterna. Det är i stället genom råd och rekommendationer som dataskyddsombudet bistår verksamheterna med underlag för att dessa själva ska kunna fatta väl underbyggda beslut.

2 Granskning av dataskyddsarbetet 2022

2.1 Dataskyddsombudets kontrollfunktion

Dataskyddsombudets uppgift att övervaka den personuppgiftsansvariges efterlevnad av förordningen regleras i artikel 39 i GDPR. I Göteborgs Stad innebär en del av denna övervakning att dataskyddsombudet genomför kontroller av dataskyddsarbetet inom den personuppgiftsansvariges organisation.

Enligt dataskyddsregelverket ska dataskyddsombudet arbeta utifrån en riskbaserad metod som utgår från risker för de registrerades fri- och rättigheter. Genom att utgå från en sådan metod minskas risken för negativa konsekvenser även för verksamheten själv. Sådana konsekvenser kan omfatta bland annat skadestånd, sanktionsavgifter, försämrat varumärke eller minskad tillit för verksamheten.

För dataskyddsombudet är kontrollarbetet ett sätt att få en bild av vilka risker och/eller brister som eventuellt föreligger inom en verksamhet. Genom kontroller kan dataskyddsombudet kartlägga verksamhetens dataskyddsarbete, och därigenom hjälpa verksamheten att få en nulägesbild av hur de faktiskt ligger till i sitt dataskyddsarbete. Denna kartläggning kan sedan användas som ett stöd för verksamheten i sitt fortsatta arbete med dataskydd. Kontrollarbetets syfte är inte främst att peka ut brister utan ska ses som en vägledning för verksamheten och ett verktyg för att identifiera relevanta prioriteringar. Det är sedan upp till varje verksamhet att besluta om hur det interna dataskyddsarbetet ska utformas utifrån verksamhetens förutsättningar för att på bästa sätt kunna hantera identifierade risker. I det arbetet är dataskyddsombudet behjälplig med rådgivning utifrån verksamhetens behov och de risker som identifierats.

2.2 Fördjupad kontroll

2.2.1 Kontroll av behörighetsstyrning 2022

Den fördjupade kontrollen har bestått av en kontroll av behörighetsstyrning i systemet Personec som används för löneadministration. Resultatet av kontrollen presenteras i sin helhet i bilaga 2.

Dataskyddsombudet har i rapporten avseende den fördjupade kontrollen haft vissa anmärkningar och därför lämnat ett antal rekommendationer till verksamheten.

Sammanfattade rekommendationer:

- Dataskyddsombudet rekommenderar att bolaget ser över hur loggning kan användas och när/hur dessa kontrolleras.

- Se över hanteringen av personuppgiftsbiträdesavtal/överenskommelser och instruktioner till personuppgiftsbiträdet.
- Bolaget rekommenderas att definiera sina behandlingar i Personec, bedöma om de uppfyller kraven för när en konsekvensbedömning ska göras samt i förevarande fall genomföra en konsekvensbedömning.

2.3 Årlig kontroll av dataskyddsarbetet

Verksamhetens interna dataskyddsarbete följs årligen upp genom en enkät. Enkäten består av tolv punkter (”fasta kontrollpunkter”) där varje punkt innehåller ett antal delfrågor i form av påståenden och/eller skattningsfrågor. Enkäten är avsedd att spänna över de viktigaste delarna inom dataskyddsarbetet för att på så sätt fånga in en större bredd av frågor. Metoden syftar till att få till ett långsiktigt och systematiskt arbetssätt som möjliggör uppföljning över tid.

2.3.1 Metod och risknivåer

I arbetet används en modell som består av fyra kategorier, vilka representerar fyra olika risknivåer. Verksamheten får utifrån sina svar ett värde som visar vilken risknivå verksamheten befinner sig på inom respektive kontrollpunkt. Genom att arbeta med risknivåer möjliggörs ett riskbaserat arbetssätt för både verksamhet och dataskyddsombud, då resultaten ger en bild av vad verksamheten behöver prioritera i dataskyddsarbetet framåt.[1]

Beskrivning av risknivåer

Risknivåer	Färgkod
Nivå 1. Höga risker identifierade som omgående kräver insatser av ledning och/eller övriga verksamheten.	
Nivå 2. Risker identifierade som bedöms vara omfattande och/eller kräver omgående åtgärder.	
Nivå 3. Risker identifierade som bör åtgärdas men ej bedöms vara brådskande, omfattande eller allvarliga.	
Nivå 4. Inga direkta risker av betydelse identifierade. Indikerar att verksamheten har ett systematiskt dataskyddsarbete.	

2.4 Göteborgs Stads Kollektivtrafik AB:s dataskyddsarbete 2022

I detta avsnitt anges vilken risknivå verksamheten befinner sig inom för respektive kontrollpunkt, baserat på verksamhetens svar på de fasta kontrollpunkterna. Under

[1] I arbetet med enkäten har dataskyddsenheten utgått från Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) uppföljningsstruktur för den offentliga förvaltningens systematiska informationssäkerhetsarbete.

varje kontrollpunkt presenteras även dataskyddsombudets bedömning gällande verksamhetens risker utifrån de iakttagelser som dataskyddsombudet gjort under året.

2.4.1 Kontrollpunkt 1: Dataskyddsorganisation

Kontrollpunkten avser verksamhetens organisatoriska förutsättningar för att kunna bedriva ett kontinuerligt dataskyddsarbete, och omfattar bland annat verksamhetens dataskyddsorganisation, definierade ansvarsområden och rapporteringsvägar för involverade funktioner samt tillhandahållna resurser för arbetet.

Dataskyddsombudets kommentarer:

Bolaget har angett genomgående medelhöga och höga värden i sin skattning på denna punkt. I förhållande till föregående har det skett förbättringar, främst vad gäller att ha en intern organisation med tydligt definierade roller/ansvar, att ha resurser för arbetet och rutiner för att kontakta dataskyddsombudet.

Dataskyddsombudet har under det gångna året inte fått någon indikation som medför en avvikande bedömning från den som bolaget gör. GSK är ett bolag med få anställda och småskaliga personuppgiftsbehandlingar med förhållandevis låga risker. Dataskyddsarbetet behöver stå i proportion till detta, vilket dataskyddsombudet anser att det gör. Det är dock viktigt att så länge bolaget bedriver verksamhet ska de personuppgiftsbehandlingar som finns genomföras i enlighet med gällande lagstiftning. Det är därför fortsatt viktigt att dataskyddsorganisationen hålls aktiv och att dataskyddsarbetet bedrivs kontinuerligt.

2.4.2 Kontrollpunkt 2: Personuppgiftsincidenter

Kontrollpunkten avser verksamhetens förutsättningar och rutiner för att identifiera och hantera personuppgiftincidenter.

Dataskyddsombudets kommentarer:

I jämförelse med föregående års enkätsvar har det enligt bolaget skett en klar förbättring vad gäller arbetet med personuppgiftsincidenter. Dataskyddsombudet är inte helt insatt i vad dessas förbättringar rent konkret består av men har heller inte erfarenheter som tyder på det motsatta. Dataskyddsombudet rekommenderar att bolaget fortsätter att arbeta aktivt med att förbättra och/eller bibehålla de goda förutsättningarna som finns för att identifiera och hantera personuppgiftsincidenter.

2.4.3 Kontrollpunkt 3: Biträdesavtal och andra överenskommelser

Kontrollpunkten avser verksamhetens dokumentation av biträdesavtal och andra överenskommelser gällande dataskydd, och förutsätter att verksamheten har identifierat samt registrerat personuppgiftsbiträden i personuppgiftsregistret. Även verksamhetens rutiner för uppdatering och uppföljning av tecknade biträdesavtal innefattas.

Dataskyddsombudets kommentarer:

Av bolagets svar utläser dataskyddsombudet att det finns rutiner för att bedöma om nya leverantörer är personuppgiftsbiträden och rutiner för att teckna avtal med dessa. Detta utgör också den största förbättring i förhållande till bolagets svar i förra årets enkät, i övrigt är årets skattningar identiska med föregående års. Detta innebär bl.a. att bolaget enligt sin egen uppskattning saknar biträdesavtal i ca 50 % av fallen där detta krävs vilket utgör en risk för bolagets del.

Dataskyddsombudet rekommenderar att bolaget prioriterar en översyn av sina biträdesrelationer och säkerställer att personuppgiftsbiträdesavtal tecknas i de fall där detta saknas. Utifrån svaren rekommenderas även att bolaget säkerställer att det finns kompetens att bedöma hela kedjan av biträden och underbiträden, eftersom detta är ett krav i och med den så kallade omsorgsplikten.

2.4.4 Kontrollpunkt 4: Personuppgiftsregister

Kontrollpunkten avser verksamhetens efterlevnad av skyldigheten att systematiskt dokumentera alla personuppgiftsbehandlingar i form av ett register. Även verksamhetens arbete med, och rutin för, att säkerställa ett uppdaterat och heltäckande personuppgiftsregister innefattas.

Dataskyddsombudets kommentarer:

Denna del av bolagets dataskyddsarbete utgör även fortsatt ett förbättringsområde för bolaget eftersom man i dagsläget inte har ett komplett register. Bolaget har påbörjat ett arbete med detta vilket är positivt och dataskyddsombudet rekommenderar bolaget att fortsätta arbeta aktivt med denna punkt. Bolaget behöver sedan, när registret är ”klart”, säkerställa att det finns rutiner för att hålla det aktuellt och uppdaterat.

2.4.5 Kontrollpunkt 5: Övergripande strategi för dataskydd

Kontrollpunkten avser verksamhetens övergripande strategi för att arbeta med dataskydd.

Dataskyddsombudets kommentarer:

Bolaget har på denna punkt angett varierande värden i sin skattning vilket sammanlagt medför en placering inom riskområde två. Viss förbättring har enligt bolaget skett i förhållande till föregående år, främst vad gäller punkten om att genom dokumenterade rutiner säkerställa att styrande dokument hålls uppdaterade. I övrigt kan dataskyddsombudet konstatera, i likhet med bolaget, att det finns utrymme för förbättring.

Mot bakgrund av bolagets egen skattning rekommenderar dataskyddsombudet att bolaget säkerställer att det finns en informationssäkerhetspolicy, att bolaget värderar sina informationstillgångar och att interna kontroller för att säkerställa följsamhet med GDPR. I detta arbete rekommenderar dataskyddsombudet att bolaget utgår från Göteborgs Stads riktlinje för informationssäkerhet som alla stadens nämnder och styrelser omfattas av. Bolaget rekommenderas också att ta fram rutiner för hur kraven enligt GDPR ska efterlevas vid fysiska och digitala sammankomster/möten.

2.4.6 Kontrollpunkt 6: Utbildning

Kontrollpunkten avser verksamhetens arbete med att utbilda och upprätthålla kunskapsnivån i dataskyddsfrågor hos anställda.

Dataskyddsombudets kommentarer:

Bolaget svar på enkäten i denna punkt indikerar att medarbetarna regelbundet utbildas inom dataskydd och att den allmänna kunskapsnivån ger goda förutsättningar för att bedriva dataskyddsarbetet. Dataskyddsombudet har inte fått några indikationer som medför en annan bedömning. Dataskyddsombudet vill dock lyfta att höga skattningar på denna punkt t.ex. innebär att i princip alla anställda korrekt ska kunna identifiera en personuppgiftsincident, att relevanta roller ska veta hur och när en konsekvensbedömning ska göras och att ansvariga ska ha koll på tillvägagångssätt när registrerade utövar sina rättigheter i förhållande till bolaget. Såvida detta inte stämmer in på bolaget bör arbetet ses över även på denna punkt.

2.4.7 Kontrollpunkt 7: Integritetspolicy

Kontrollpunkten avser verksamhetens utformning samt tillhandahållande av dess integritetspolicy till registrerade (både internt och externt). Även verksamhetens rutin för att upprätthålla en aktuell integritetspolicy omfattas.

Dataskyddsombudets kommentarer:

Svaren på enkäten i denna del indikerar inga direkta risker och att knappt några förbättringar finns att göra avseende den information som ges till registrerade om bolagets personuppgiftsbehandlingar. Årets svar indikerar också en klar förbättring i förhållande till föregående år.

Efter en snabb överflygning av bolagets integritetspolicy kan dataskyddsombudet konstatera att den inte uppfyller de grundläggande kraven i GDPR och att den behöver ses över. Policyn är gemensam för tre bolag och det framgår inte vilka personuppgiftsbehandlingar som faktiskt sker hos respektive bolag. Policyn innehåller inte heller konkreta uppgifter om ändamål eller nämner vilka rättsliga grunder som bolaget lutar sig mot, utan anger endast i generella ordalag exempel på vad som skulle kunna förekomma.

Till skillnad från bolaget bedömer dataskyddsombudet att det finns risker inom denna kontrollpunkt som behöver hanteras. Dataskyddsombudet rekommenderar att bolaget genomför en grundlig omarbetning av underlaget för att säkerställa att informationsplikten enligt GDPR uppfylls.

2.4.8 Kontrollpunkt 8: E-post och dokumenthantering

Kontrollpunkten avser verksamhetens rutiner för e-post och dokumenthantering. I detta är en aktuell och fastställd dokumenthanteringsplan med gallringsbeslut en förutsättning för att verksamheten ska kunna säkra följsamhet gentemot dataskyddsförordningen. Även verksamhetens rutin för att säkerställa att gallringsrutiner för personuppgifter följs innefattas.

Dataskyddsombudets kommentarer:

Bolaget har i sina svar på denna punkt angett varierande värden i sin skattning vilket medför en placering inom riskområde två. Detta innebär att det är ett område med risker som bolaget behöver hantera. Trots riskerna indikerar bolagets svar en klar förbättring vad gäller att ha en aktuell och fastställd dokumenthanteringsplan samt rutiner för gallring. Detta är ett viktig framsteg för bolaget och det finns nu bättre förutsättningar för en korrekt e-post- och dokumenthantering. Bolaget behöver fortfarande informationsklassa sin information och ta fram anvisningar för vilken information som får lagras var samt vilka uppgifter som får hanteras i e-post. Dataskyddsombudet rekommenderar att bolaget ser över detta och tar fram de anvisningar som saknas för att ge medarbetare bättre förutsättningar att göra rätt.

2.4.9 Kontrollpunkt 9: Konsekvensbedömning/samråd

Kontrollpunkten avser verksamhetens förutsättningar för att kunna identifiera när en konsekvensbedömning ska göras, samt rutiner kopplat till detta.

Dataskyddsombudets kommentarer:

Bolaget skattar sitt arbete på denna punkt med genomgående låga värden och placerar sig därför inom riskområde två. Det innebär att det finns omfattande risker som behöver åtgärdas. Skattningen är i de flesta delar samma som bolaget angav i föregående års enkät. Bolaget har alltså inte arbetat aktivt med att åtgärda de risker som identifierades förra året. Dataskyddsombudets rekommendationer är därför de samma som gavs i 2021 års årsrapport: dataskyddsombudet rekommenderar att det genomförs en kartläggning av de behandlingar med hög risk som genomförs där det saknas konsekvensbedömningar. Därefter bör en handlingsplan tas fram för att på sikt säkerställa att konsekvensbedömningar genomförs för samtliga behandlingar där detta krävs.

2.4.10 Kontrollpunkt 10: IT-projekt och upphandling

Kontrollpunkten avser verksamhetens organisation och rutiner för hantering av dataskyddsfrågor inom IT-projekt och upphandling. I detta ingår till exempel hur verksamheten integrerar dataskyddsfrågor i arbetet med upphandling av nya, samt utvecklingen av, befintliga system och tjänster.

Dataskyddsombudets kommentarer:

Bolaget har på denna punkt genomgående angivit låga värden i sin skattning. I jämförelse med föregående har en försämring på denna punkt skett eftersom flera påståenden i år har besvarats med 0 dvs. ”vet inte/kan inte besvara frågan”. Att ha överblick och kontroll över vad som sker i bolaget är en grundläggande del av dataskyddsarbetet och brist på detta kan utgöra en stor risk för personuppgiftsansvarig.

Vid en övergripande genomgång av resultatet med bolaget framkom att inga nya upphandlingar eller IT-projekt sker i dagsläget. Det är, på grund av bolagets ovissa framtid, inte heller något som kommer att ske på sikt. Utifrån läget framstår bolagets svar i denna del som rimliga. Dataskyddsombudet vill dock lyfta att för det fall upphandlingar eller införande av nya system m.m. planeras behöver dataskyddsperspektivet säkerställas.

2.4.11 Kontrollpunkt 11: IT-system och digitala verktyg

Kontrollpunkten avser verksamhetens rutiner för att säkerställa att verksamhetens personuppgiftshantering inom ramen för IT-system och digitala verktyg är förenlig

med dataskyddsförordningen. Rutin för att säkerställa och kontrollera att dessa system/tjänster uppfyller kraven på dataskydd ingår även.

Dataskyddsombudets kommentarer:

I förhållande till föregående års enkätsvar har det för denna kontrollpunkt skett en försämring. Sammantaget medför skattningen att bolaget placerar sig inom riskområde två vilket innebär att det finns risker som omgående behöver åtgärdas.

Dataskyddsombudet saknar överblick över hur användningen av IT-system och digitala verktyg ser ut i bolaget men har inte heller någon anledning att göra en annan bedömning än den som görs av bolaget. Två av punktens påståenden besvaras dock med ”vet inte/kan inte besvara frågan” vilket drar ner punktens övergripande skattning.

I likhet med föregående kontrollpunkt beror svaren enligt bolagen på att inga nya tjänster och verktyg införs utifrån rådande läge. Så länge bolaget behandlar personuppgifter behöver dock GDPR följas och skyddet för personuppgifterna säkerställas. Det innebär att det behöver finnas kontroll och översikt över de tjänster och digitala verktyg som används och användningen behöver ske på ett säkert sätt. Dataskyddsombudet rekommenderar att bolaget ser över sin användning av IT-system och digitala tjänster och säkerställer att medarbetare vet hur dessa får användas för att säkerställa en korrekt och säker behandling av personuppgifter.

Som nämnt tidigare i rapporten har dataskyddsombudet även genomfört en fördjupad kontroll inom ramen för denna kontrollpunkt avseende behörighetsstyrningen i Personec. De specifika kommentarerna och rekommendationerna kopplat till detta framgår av bilaga 2.

2.4.12 Kontrollpunkt 12: Hantering av registrerades rättigheter

Kontrollpunkten avser verksamhetens förutsättningar och rutiner för att hantera de registrerades rättigheter, till exempel registerutdrag eller radering.

Dataskyddsombudets kommentarer:

Bolaget har på denna kontrollpunkt skattat sitt arbete med varierande, men främst medelhöga, värden vilket innebär en placering inom risknivå tre. Det innebär att det finns risker men att dessa inte är akuta eller omfattande.

Bolaget har angett att det är ovanligt att registrerade kontaktar bolaget för att utöva sina rättigheter. Även med beaktande av att detta förekommer sällan behöver det finnas en beredskap för det fall att det inträffar.

Utifrån skattningen behöver bolaget främst ta fram en process för att hitta/få tillgång till efterfrågad information för att säkerställa kompletta underlag vid en

begäran om registerutdrag. Dataskyddsombudet rekommenderar att bolaget går igenom på vilka ytor och i vilka tjänster/system som personuppgifter behandlas och tar fram en process som gör det möjligt att genomsöka dessa vid en begäran om registerutdrag.

2.5 Sammanfattande rekommendationer

För att på ett praktiskt plan kunna identifiera vad verksamheten behöver arbeta med inom ramen för respektive kontrollpunkt behövs en noggrann genomgång av enkätresultaten. I detta rekommenderas verksamheten att samråda med dataskyddsombudet för att se hur arbetet framåt bör utformas och vilka delar som bör prioriteras utifrån verksamhetens risker. Även för verksamheter med låga risker krävs kontinuerliga insatser för att denna risknivå ska bibehållas.

Utifrån identifierade risker och bolagets aktuella situation rekommenderar dataskyddsombudet att bolaget under 2023 prioriterar följande delar av dataskyddsarbetet:

- Kontrollpunkt 4: Personuppgiftsregister
- Kontrollpunkt 8: E-post och dokumenthantering

3 GS Buss AB

3.1 Bolagets dataskyddsarbete 2022

Dataskyddsombudet har i samråd med GS Buss AB bestämt att inga fler årliga kontroller kommer att genomföras för bolagets del. Så länge bolaget behandlar personuppgifter ska GDPR emellertid följas. Eftersom bolaget är under avveckling och därmed endast har ett fåtal aktiva personuppgiftsbehandlingar (som kommer att pågå under den begränsade tid som bolaget fortsatt har anställda) finns det dock ingen anledning att särskilt kontrollera bolagets följsamhet mot GDPR eller bedöma hur dataskyddsarbetet bör utvecklas.

Dataskyddsombudet rekommenderar bolaget att under avvecklingsperioden säkerställa följsamhet mot GDPR i de personuppgiftsbehandlingar som ändå utförs. För det fall bolaget skulle komma att planera nya personuppgiftsbehandlingar eller utöka de som sker ska dataskyddsombudet informeras och involveras. En ny bedömning av behovet av kontroller kan då komma att göras.

4 Bilagor

Bilaga 1: Diagram över resultat av fasta kontrollpunkter, jämfört med 2021

Bilaga 2: Fördjupad kontroll 2022, behörighetsstyrning

Bilaga 1

Diagram över resultat av fasta kontrollpunkter, jämfört med 2021.

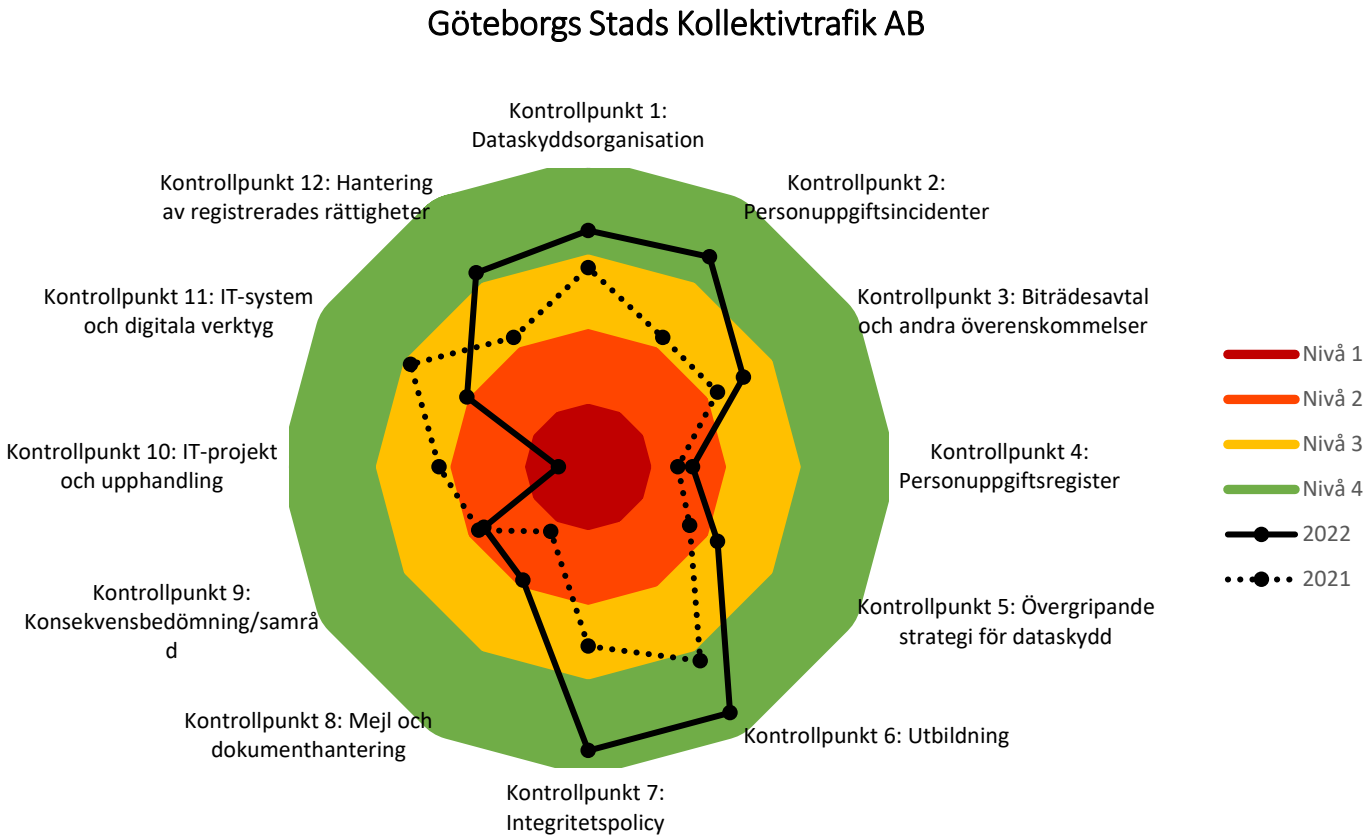

Fördjupad kontroll

Kontrollpunkt 11: Behörighetsstyrning

Bakgrund

Under 2022 har dataskyddsombudet genomfört en fördjupad kontroll av verksamhetens arbete med behörighetsstyrning och hur detta används för att begränsa vilka personuppgifter som medarbetare får ta del av. Granskningen har gjorts med utgångspunkt i artikel 32 dataskyddsförordningen (GDPR) som handlar om lämpliga tekniska och organisatoriska säkerhetsåtgärder vid personuppgiftsbehandling. Vid bedömningen av lämplig säkerhetsnivå ska hänsyn tas till bland annat risken för obehörig åtkomst till personuppgifter. Behörighetsstyrning kan vara ett verktyg för verksamheterna att använda för att förhindra obehörig åtkomst till personuppgifter i ett IT-system.

Kontrollen har genomförts i två delar, den första som ett generellt frågeutskick och den andra som ett kompletterande frågeutskick. I kontrollen ingick verksamhetens rutiner för tilldelning av behörigheter och åtkomster i ett särskilt utvalt IT-system, uppföljning av behörigheter samt användning av logg-/åtkomstkontroller.

Iakttagelser från kontrollen

En medarbetare i en verksamhet ska enbart ha tillgång till personuppgifter som är anpassade och begränsade till det som är nödvändigt för att medarbetaren ska kunna utföra sina arbetsuppgifter. För att säkerställa detta bör verksamheten ha rutiner för tilldelning av behörighet, uppföljning av behörigheter samt hur användningen av logg-/åtkomstkontroller sker.

Kontrollen hos Göteborgs Stads Kollektivtrafik AB (GSK) har gjorts av systemet Personec. I systemet behandlas ett stort antal personuppgifter, bl.a. personnummer, kontaktuppgifter, uppgifter om anställdas barns födelsedata, uppgifter om frånvaro, eventuella utmätningar och lön. Enligt svaren från bolaget är det 27 personer registrerade på GSK som förekommer i systemet. Det framgår också att löneenheten på GSK utgör affärsstöd för GS Buss AB och GS Trafikantservice AB varför det får antas att anställda på bolaget har tillgång till personuppgifter även hos dessa bolag, även om svaren från GSK inte anger detta.

Behörighetsstruktur och roller i system

Enligt bolaget finns det sju olika roller som är aktuella för GSK i Personec. Dessa utgörs av en medarbetarroll som alla anställda har tilldelats, rapportstöd, chefsadministratör, chefsroll, löneadministratörsroll, ekonomiroll och HR-roll.

Tilldelning av behörighet utifrån bedömning

Utifrån svaren från bolaget får behörighetstilldelningen anses vara behovsbaserad. Det framgår inte vilken bedömning som görs av bolaget inför tilldelning av roller men eftersom bolaget har endast ett fåtal anställda att en djupare bedömning troligtvis inte blir nödvändig. Utifrån svaret tolkar dataskyddsombudet det som att samma två personer har löneadministratörsroll, chefsroll samt ekonomiroll. Utifrån beskrivningen av rollerna och varför dessa personer behöver dem låter tilldelning som rimlig och väl avvägd.

Dataskyddsombudet har inga synpunkter på hur tilldelningen ser ut utifrån hur det har beskrivits av bolaget.

Av det inskickade underlaget ”Behörigheter och fasta parametrar” framgår också att det finns dokumenterade rutiner för vem som har rätt att beställa behörigheter samt rutiner för hur detta går till. Mot bakgrund av bolagets storlek och omfattning får detta anses tillräckligt för att styra tilldelningen av behörigheter inom bolaget vad gäller Personec.

Beslut om behörighet

Enligt bolaget är det bolagschefen som beställer nya roller och förändring av roller, bortsett från medarbetarrollen som tilldelas alla anställda.

Uppföljning av behörighet

Uppföljning sker enligt bolaget två gånger per år då personuppgiftsbiträdet (Intraservice) skickar ut listor med roller och kopplingar till organisatoriska enheter som sedan kontrolleras av VD på GSK och bolagschefer på GSB och GST. Det framgår inte ifall uppföljning eller översyn görs i samband med att anställda byter tjänst. För det fall det saknas rutiner för detta inom bolaget rekommenderar dataskyddsombudet att sådana rutiner införs. Vid avslutande av tjänst/ny tjänst anges att det varje natt körs ett script där AD-konto avslutas/startas. Av detta utläser dataskyddsombudet att behörigheter till Personec alltså är kopplat till AD-konto och att det vid avslut av tjänst alltså säkerställs att behörighet inte längre finns eftersom AD-kontot avslutats.

Åtkomstkontroll/kontroll av loggar

Bolaget uppger att det i systemet finns information om vem som har gjort de senaste två ändringarna som har sparats och att det finns ”övriga loggar” som är svåra att få ut. Dessa tas ut när misstanke om oegentligheter uppstår. Bolaget har inte beskrivit vad det är som loggas men anger att de kan begäras ut av systemförvaltare hos biträdet. ”Misstanke om oegentligheter” beskrivs som ”nog mest kopplad till löneutbetalningar och inte personuppgifter”.

Mot bakgrund av att känsliga personuppgifter förekommer i systemet rekommenderar dataskyddsombudet att bolaget ser över vad som loggas och hur/när dessa loggar kan får kontrolleras. Att det finns loggning och spårbarhet kan vara en viktig del i säkerhetsarbetet och vid t.ex. incidentutredningar men måste ske på ett kontrollerat och strukturerat sätt som inte får anställda att känna att de övervakas.

Annan lagstiftning/bestämmelser som påverkar behörighetstilldelningen

Dataskyddsombudet kan av GSK:s svar inte utläsa att det finns annan lagstiftning eller andra bestämmelser som direkt påverkar behörighetstilldelningen. Dataskyddsombudet har inte heller kännedom om eventuell övrig lagstiftning eller bestämmelser som specifikt skulle omfatta bolaget eller påverka detta.

Andra åtgärder

För åtkomst till Personec krävs enligt svar från bolaget att man har tillgång till bolagens och stadens nätverk. Det går att nå systemet från annan privat dator/telefon är arbetsdator om man loggar in via rollen som medarbetare. Andra roller kräver arbetsdator. När AD-konto avslutas går det inte längre att komma åt systemet, vilket görs vid avslutande av tjänst.

Dataskyddsombudet tolkar bolagets svar i denna som att inga andra åtgärder vidtagits för att säkerställa obehörig åtkomst till systemet. Eftersom känsliga personuppgifter hanteras och behandlingen som genomförs i Personec krävs för bl.a. löneutbetalningar är det av stor vikt att behandlingen sker på ett säkert sätt.

Personec levereras av Intraservice som betraktas som personuppgiftsbiträde till bolaget. Bolaget har inte lämnat instruktioner till biträdet avseende hur personuppgifter får behandlas och det anges att ingen kontroll från bolagets sida avseende biträdets behörigheter. Det anges att biträdet själva utför kontroller två gånger om året samt att det tre gånger per år genomförs för systemförvaltare hos biträdet. Dataskyddsombudet är medveten om att regleringen av avtal/överenskommelser inom Göteborgs Stad är komplicerad. Det finns dock inget tillämpligt undantag från kravet på att förhållandet regleras och att lämna instruktioner till biträden som behandlar personuppgifter för den personuppgiftsansvariges räkning. Dataskyddsombudet rekommenderar därför att bolaget ser över denna hantering och säkerställer att alla lagstadgade underlag tas fram där behandlingen av personuppgifter, inklusive säkerhetsåtgärder och behörigheter kan tydliggöras och regleras.

Konsekvensbedömning och risker

GSK har inte genomfört någon konsekvensbedömning för behandlingarna som sker i Personec. Anledningen anges vara att man inom bolaget tidigare inte varit medveten eller haft kunskap om hur konsekvensbedömningar ska se ut. Det anges också att en upphandling nyligen har genomförts av Intraservice och att man inväntar besked från biträdet. Mot bakgrund av Intraservice är just personuppgiftsbiträde i förhållande till GSK som är personuppgiftsansvarig ligger ansvaret på att genomföra en konsekvensbedömning på bolaget. Även bolag med fåtal anställda har en skyldighet att vissa fall genomföra konsekvensbedömningar, vilket det antagligen lär finnas krav på i detta fall utifrån vilka typer av personuppgifter som behandlas. Ett personuppgiftsbiträde ansvarar inte för att en konsekvensbedömning tas fram och ska heller inte göra så för den personuppgiftsansvariges räkning, i vart fall inte utan deras inblandning. Det går inte heller att förutsätta att biträdet kommer att ta fram en konsekvensbedömning som bolaget sedan kan luta sig mot, eftersom det inte ligger inom biträdets ansvar.

Dataskyddsombudet rekommenderar att bolaget definierar vilka personuppgiftsbehandlingar som sker i Personec och bedömer ifall kraven för en konsekvensbedömning för dessa behandlingar är uppfyllda. Är kraven uppfyllda rekommenderas det att bolaget genomför en konsekvensbedömning. I detta arbete ska Intraservice, i egenskap av biträde, kunna tillhandahålla en beskrivning av hur systemet fungerar men ska inte utföra arbetet åt bolaget.

Sammanfattade rekommendationer

- Dataskyddsombudet rekommenderar att bolaget ser över hur loggning kan användas och när/hur dessa kontrolleras.
- Se över hanteringen av personuppgiftsbiträdesavtal/överenskommelser och instruktioner till personuppgiftsbiträdet.

- Bolaget rekommenderas att definiera sina behandlingar i Personec, bedöma om de uppfyller kraven för när en konsekvensbedömning ska göras samt i förevarande fall genomföra en konsekvensbedömning.

Bilagor

- Information om fördjupad kontroll 2022
- Frågeunderlag fördjupad kontroll 2022, del 1 och 2

Information om fördjupad kontroll 2022

Kontrollpunkt 11: Behörighetsstyrning

För att säkerställa säkerheten och en korrekt personuppgiftshantering inom en verksamhet behöver både tekniska och organisatoriska åtgärder vidtas. Exempel på tekniska säkerhetsåtgärder är att system utformas så att endast behöriga personer kan göra sökningar och att det finns behörighetskontrollsystem. En viktig och effektiv organisatorisk åtgärd i en verksamhet är behörighetsstyrning.

I artikel 32.2 i dataskyddsförordningen ställs krav på att den personuppgiftsansvarige i samband med bedömning av lämplig säkerhetsnivå ska ta särskild hänsyn till risker i synnerhet från bland annat obehörig åtkomst till personuppgifter. Obehörig är den som inte har legitim anledning att ta del av en handling eller uppgift i sin tjänsteutövning. Bestämmelser om sekretess utgör ofta men inte alltid en utgångspunkt för vilka uppgifter som någon får ta del av. Genom en ändamålsenlig behörighetsstyrning kan det säkerställas att ingen obehörig åtkomst sker inom verksamheten. Behörighetsstyrning sker genom att bland annat bedriva ett arbete med att avgöra hur stor tillgång till uppgifter i ett verksamhetssystem som en medarbetare med en viss funktion eller roll ska ha. Det är viktigt att behörigheterna är anpassade och begränsade till det som är nödvändigt och i enlighet med gällande rättslig reglering. Dessutom behöver behörigheterna löpande kontrolleras och följas upp samt att åtkomstkontroller genomförs. En felaktig eller bristfällig behörighetsstyrning kan leda till exempelvis inskränkningar av den enskildes integritet eller personuppgiftsincidenter.

Den fördjupade kontrollen avser undersöka hur behörighetsstyrning används för att begränsa vilka uppgifter som medarbetarna får ta del av. Verksamhetens rutiner för tilldelning av behörigheter och åtkomster i IT-system kommer att granskas. Kontrollen kommer även omfatta verksamhetens uppföljning av medarbetares behörigheter och åtkomst till personuppgifter i IT-system samt om logg-/åtkomstkontroller används för att upptäcka och motverka obehörig åtkomst.

Syftet med den fördjupade kontrollen är att undersöka om medarbetares tillgång till personuppgifter är anpassade och begränsade till det som är nödvändigt för att medarbetaren ska kunna utföra sina arbetsuppgifter, att åtkomstkontroller genomförs och att därmed risken för obehörig åtkomst inom verksamheten minimeras.

Tillvägagångssätt

Den fördjupade kontrollen kommer att genomföras i två delar. I del ett ombeds ni att besvara ett antal frågor samt att skicka in dokumenterade rutiner, styrande dokument eller liknande underlag avseende tilldelning av behörigheter och åtkomst till IT-systemet Personec. I del två kommer uppföljande frågor att ställas.

Dataskyddsombudet kommer sedan att sammanställa underlaget i en delårsrapport som lämnas till er i maj/juni.

Obs! Det är mycket viktigt att frågorna besvaras av eller i samråd med rätt befattningar inom förvaltningen/bolaget för att resultatet ska bli korrekt. Säkerställ även en lämplig förankring av svaren inom organisationen innan de översänds till dataskyddsombudet.

Fördjupad kontroll 2022

Kontrollpunkt 11: Behörighetsstyrning (del 1)

Del 1: Ni ombeds besvara frågorna nedan samt skicka in dokumenterade rutiner, styrande dokument eller liknande underlag avseende tilldelning av behörigheter och åtkomst till IT-systemet Personec.

- Beskriv systemets behörighetsstruktur och olika roller i systemet.
- Vilka roller får vilka behörigheter och vad baseras den bedömningen på?
- Vem beslutar om vilka som ska ha vilken behörighet?
- Hur ofta följs behörigheterna upp för att kontrollera att dessa är korrekta och anpassade efter medarbetarens arbetsuppgifter? Vem/vilka ansvarar för det?
- Beskriv hur åtkomstkontroller/kontroll av loggar kan genomföras i systemet.
- När och hur ofta genomförs åtkomstkontroller/kontroll av loggar?
- Vem/vilka ansvarar för åtkomstkontrollerna/kontroll av loggar?
- Finns det annan lagstiftning eller andra bestämmelser, utöver dataskyddsförordningen, som er verksamhet behöver beakta i arbetet med behörighetstilldelning? I så fall, vilken/vilka?
- Vilka andra åtgärder vidtas för att förhindra obehörig åtkomst till personuppgifter i systemet?
- Har verksamheten identifierat några personuppgiftsincidenter kopplat till felaktiga behörigheter?

Obs! Det är mycket viktigt att frågorna besvaras av eller i samråd med rätt befattningar inom förvaltningen/bolaget för att resultatet ska bli korrekt. Säkerställ även en lämplig förankring av svaren inom organisationen innan de översänds till dataskyddsombudet.

Underlaget ska ha inkommit till dataskyddsombudet **senast den 15 mars 2022.**

Har du frågor, kontakta ditt huvudansvarige dataskyddsombud.

Fördjupad kontroll 2022

Kontrollpunkt 11: Behörighetsstyrning (del 2)

Utifrån vad som framkommit i del 1 av den fördjupade kontrollen ombeds ni besvara frågorna nedan.

- Vilka typer av personuppgifter behandlas i Personec? (t.ex. personnummer, löneuppgifter, uppgifter om hälsa osv.)
- Hur många registrerades personuppgifter hanteras i systemet? (Som GSK alltså är personuppgiftsansvariga för)
- Hur många personer har respektive behörighet (som anges som svar på första frågan i del 1)?
- Föreligger det inbyggda svårigheter i Personec att begränsa behörigheterna på så vis att personer enbart kan se sådana uppgifter som tillhör till det egna bolaget? Varför/varför inte?
- Hur kontrolleras personuppgiftsbiträdens behörigheter i systemet? (t.ex. Intraservice om de är att betrakta som biträde till GSK avseende Personec)
- Finns det instruktioner till personuppgiftsbiträdet/biträdena? Om ja, översänd dessa. Om nej, varför inte?
- Det anges i svar på del 1 att loggar kan tas ut när misstanke om oegentligheter finns. Ange vad som kan utgöra ” misstanke om oegentligheter”.
- Har ni konsekvensbedömt behandlingarna i systemet? Varför/varför inte?
- Har ni identifierat specifika risker kopplat till nuvarande hantering av behörigheter? Varför/varför inte? Beakta såväl risker inifrån organisationen som utanför (t.ex. antagonistiska angrepp)

Obs! Det är mycket viktigt att frågorna besvaras av eller i samråd med rätt befattningar inom förvaltningen/bolaget för att resultatet ska bli korrekt. Säkerställ även en lämplig förankring av svaren inom organisationen innan de översänds till dataskyddsombudet.

Underlaget ska ha inkommit till dataskyddsombudet **senast den 9 juni 2022.** Dataskyddsombudet kan komma att ställa kompletterande frågor i samband med sammanställande av rapporten och/eller begära visning av systemet. Frågor kan komma att ställas såväl muntligen som skriftligen.

Har du frågor, kontakta ditt huvudansvarige dataskyddsombud.